

Рекомендована д. фармац. наук, проф. Т. А. Грошовим
УДК 615:061.2]:614.2(100)
DOI 10.11603/2312-0967.2017.1.7530

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО САМОРЕГУЛЮВАННЯ

© Б. П. Грошовик, О. Б. Панькевич

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
hromovyk@gmail.com, pankevych.lviv@gmail.com

Мета роботи. Дослідження інституційних засад саморегулювання фармацевтичної практики (СР ФП) у міжнародному аспекті.

Матеріали і методи. Наукові публікації, що стосуються саморегулювання, офіційні сайти міжнародних фармацевтичних асоціацій та методологія інституційного виміру.

Результати й обговорення. За даними літературних джерел виявлено історичні передумови становлення СР ФП. Шляхом вивчення інституційних засад СР ФП у міжнародному аспекті встановлено, що майже третина країн, професійні організації яких є членами Міжнародної фармацевтичної федерації (МФФ), представляла Європу. Показано, що трохи більше половини членів ООН через професійні спілки є країнами-членами МФФ, при тому дві третіх європейських країн-членів ООН є членами МФФ. На підставі порівняльного дослідження структури членів МФФ, Фармацевтичної групи Європейського Союзу (ФГЕС) і Європейської асоціації лікарняних фармацевтів (ЄАЛФ) виявлено, що загалом у трьох досліджуваних асоціаціях присутні 94 фармацевтичні організації із 39 держав Європи. Поряд з цим у кожній фармацевтичній асоціації членами є фармацевтичні товариства двох третіх країн і лише чотири професійні організації є членами водночас трьох фармацевтичних асоціацій, а саме: Фармацевтична палата Македонії, Хорватське фармацевтичне товариство, Фармацевтичне товариство Федерації Боснії і Герцеговини та Турецька асоціація фармацевтів. Дані інституційного виміру показують суттєво низьку участь у діяльності міжнародних асоціацій українських фармацевтичних товариств. При цьому, за умови приведення статутних документів до вимог конкретної асоціації, відкрито їх доступ не лише до МФФ (Україна – член ООН і ВООЗ), а й до ФГЕС (наша держава – член Європейської асоціації вільної торгівлі) та ЄАЛФ (Україна – член Ради Європи).

Висновки. Отримані результати показують різний рівень членства в трьох міжнародних фармацевтичних асоціаціях (МФФ, ФГЕС і ЄАЛФ) як держав, так й окремих фармацевтичних товариств, а також надзвичайно низьку участь українських фармацевтичних товариств у СР ФП у міжнародному аспекті.

Ключові слова: самоврядування; Міжнародна фармацевтична федерація; Фармацевтична група Європейського Союзу; Європейська асоціація лікарняних фармацевтів; фармацевтичні товариства; Всеукраїнська фармацевтична палата; інституційний вимір.

Вступ. Професійне саморегулювання (СР) базується на чинному законодавстві, зокрема на ст. 12 і 13 Цивільного Кодексу України, відповідно до яких особа здійснює свої цивільні права вільно, на власний розсуд у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства [1]. Фармацевтичне СР, як вид професійного СР, має відношення до запобігання недобросовісній, неправильній, неточній або шкідливій фармацевтичній практиці (ФП), яка може привести до короткострокового прибутку, але зашкодити здоров'ю пацієнта та сприйняттю статусу публічної довіри до цілої професійної групи – фармацевтів і провізорів. Саме тому насущними є проблеми, пов'язані з професійним СР та взаємодією його суб'єктів з органами державного регулювання ФП. Розвиток ФП зумовлює необхідність постійного вдосконалення механізмів її регулювання. Проте на сьогодні

несприймання органами державної влади повною мірою рівного партнерства із суб'єктами професійного СР і небажання передати частину повноважень щодо СР, у системі організації та надання належних фармацевтичних послуг, призводить до недовіри інституту фармацевтичного СР.

Теоретичні та практичні аспекти здійснення професійного СР ФП досліджували у своїх працях ряд українських науковців [2–6]. Незважаючи на наявність цих публікацій, необхідність у подальшому дослідженні державного регулювання і СР ФП актуалізується.

Мета статті полягає у дослідженні інституційних засад СР ФП у міжнародному аспекті.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження були наукові публікації, що стосуються СР та офіційні сайти міжнародних фармацевтичних асоціацій. У ро-

боті використана методологія інституційного виміру, яка уможлиблює розгляд системи СР ФП в ракурсі з'ясування його атрибутивних структурних і функціональних властивостей [7].

Результати й обговорення. Необхідно зазначити, що і за кордоном, і в Україні, прообразами організацій фармацевтичного СР були аптечні гільдії і цехи. Перші суспільні аптеки функціонували ще в одинадцятому столітті в Італії і Франції. У 1170 р. в аптекарському статуті м. Арль у Франції (Арльський статут) вперше було закріплено розділення професій лікаря і аптекаря [8]. Король Сицилії, германський король й імператор Священної Римської імперії Фрідріх II в 1224 р. видав декрет, в якому вдруге розділив функції лікаря й аптекаря і визначив фармацію як окрему професію з певними функціями і законодавчо регульованими послугами. В XIII ст. фармацевти почали створювати свої професійні цехи та гільдії. Дані громадські об'єднання формували певні вимоги освітнього та професійного характеру і контролювали їх дотримання, а також здійснювали захист прав своїх членів [9]. У той же час діяльність подібних організацій контролювалася державними органами. Однак нерідко аптекарі в цих цехах були об'єднані з представниками інших професій: бакалійниками, малярями, гончарями, ювелірами, іноді з лікарями та ін. Такі об'єднання існували в Італії, Франції, Чехії і Польщі. З XVI ст. аптекарі починають виходити з об'єднань із представниками інших професій і створюють лише свої професійні цехи. В Англії цьому посприяла Королівська хартія короля Джеймса (1617 р.), в Німеччині – заснування в Нюрнберзі гільдії «Collegium pharmaceuticum» (1632 р.) [10]. У США перша громадська фармацевтична організація була заснована в 1821 р. [11].

Професійна організація аптекарів на території України вперше була створена у Львові наприкінці XVI ст. У 1609 р. Львівський аптекарський цех отримав від короля Польщі, Великого князя Литовського і Великого князя Руського Зигмунда III Вази підтвердження прав своєї професійної спільноти. Подібно до інших середньовічних професійних організацій, цех аптекарів об'єднував лише майстрів, тобто аптекарів, які мали право виготовляти і реалізувати ліки і мати аптеку. При цеху зосереджувалося також навчання учнів, а пізніше підмайстрів, тобто помічників аптекарів [12, 13].

Як аптечні цехи поступово почали зникати, їх функції перебирали частково добровільні професійні асоціації і частково уряди.

Нині провідну роль у регулюванні національних вимог і стандартів щодо ФП виконують міжнародні фармацевтичні організації.

Вагома позиція у професійному СР належить офіційному партнеру ВООЗ – Міжнародній фармацевтичній федерації (МФФ) – International Pharmaceutical Federation (FIP), що заснована в 1912 р. та представляє світову фармацію і фармацевтичну науку (три мільйони фармацевтів і фармацевтичних вчених) за допомогою 139 національних організацій, академічних інституційних членів і окремих членів [14]. Основним напрямом діяльності МФФ є задоволення світових потреб і очікувань в галузі охорони здоров'я та сприяння розвитку фармацевтичної професії шляхом просування фармацевтичної практики і науки для забезпечення пошуку, виробництва, доступності і застосування якісних, ефективних, безпечних, економічно доцільних лікарських засобів. Варто зазначити, що 28 вересня 2015 р. до лав МФФ як постійного організаційного члена було прийнято першу громадську організацію з України – Всеукраїнську фармацевтичну палату [15]. Доцільно також зауважити, що в офіційний світовий список фармацевтичних шкіл МФФ внесено лише 6 навчальних закладів України: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Івано-Франківський національний медичний університет, Луганський державний медичний університет, Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, Національний фармацевтичний університет, Запорізький державний медичний університет.

Результати вивчення структури країн, професійні організації яких є членами МФФ, за приналежністю до частин світу показали (табл. 1), що майже третина їх представляла Європу, більше однієї четвертої частини – Африку, менше однієї четвертої – Азію і лише дві країни – Австралію та Океанію. Порівняння кількості країн-членів МФФ і країн-членів ООН виявило, що лише трохи більше половини членів ООН через професійні спілки є країнами-членами МФФ. До того ж, дві третіх європейських країн-членів ООН є членами МФФ. Для Азії цей показник складає понад половину, для Африки – половину, для Америки – дві п'яті, для Австралії та Океанії – понад однієї десятої частини.

Таблиця 1. Розподіл країн-членів МФФ за частинами світу (станом на 01.02.2017 р.)

Частини світу	Кількість країн-членів ООН		Кількість країн-членів МФФ		Частка, %
	абс.	%	абс.	%	
Європа	46	23,8	32	32,3	69,6
Азія	44	22,8	24	24,2	54,5
Африка	54	28,0	27	27,3	50,0
Америка	35	38,1	14	14,1	40,0
Австралія та Океанія	14	7,3	2	2,0	14,3
Разом	193	100,0	99	99,9	51,3

У подальшому встановлено, що майже половина (44,6 %) організацій-членів ММФ є з понад однієї п'ятої (23,2 %) країн світу (табл. 2). При цьому з чотирьох країн (Франції, Австралії, США та Японії) членами ММФ є понад десята частина (13,7 %) фармацевтичних організацій.

умовах стаціонару. Це досягається за допомогою наукових досліджень, освіти, практики, а також обміну інформацією про найкращу ФП і відповідальності з іншими фахівцями в галузі охорони здоров'я. Членство в ЄАЛФ відкрито для країн-членів Ради Європи [17]. Водночас ЄАЛФ є членом ММФ.

Таблиця 2. Розподіл організацій-членів ММФ за країнами (станом на 01.02.2017 р.)

№ за/п	Країна	Число організацій-членів ММФ		№ за/п	Країна	Число організацій-членів ММФ	
		абс.	%			абс.	%
1	Франція	7	5,0	14	Данія	2	1,4
2	Австралія	4	2,9	15	Ірландія	2	1,4
3	США	4	2,9	16	Іспанія	2	1,4
4	Японія	4	2,9	17	Конго	2	1,4
5	Індія	3	2,2	18	Нігерія	2	1,4
6	Китай	3	2,2	19	Португалія	2	1,4
7	Норвегія	3	2,2	20	Румунія	2	1,4
8	Пакистан	3	2,2	21	Сербія + Косово	2	1,4
9	Фінляндія	3	2,2	22	Туреччина	2	1,4
10	Австрія	2	1,4	23	Швеція	2	1,4
11	Бельгія	2	1,4	Всього		62	44,6
12	Боснія і Герцеговина	2	1,4	24-99	Інші	77	55,4
13	Велика Британія	2	1,4	Разом		139	100,0

На завершення нами було вивчено структуру членів двох європейських фармацевтичних асоціацій порівняно з ММФ, а саме:

1. Фармацевтичної групи Європейського Союзу (ФГЕС) – Pharmaceutical Group of the European Union (PGEU) – міжнародної некомерційної організації та європейської асоціації, що заснована в 1959 р. і представляє фармацевтичну спільноту щодо законодавчих і політичних ініціатив на рівні ЄС, які впливають на професію фармацевта та / або громадську охорону здоров'я. Організація підтримує регулярні контакти з Європейською комісією, Європейським Парламентом, Комітетом постійних представників і Економічного та соціального комітету. Її членами є національні асоціації та професійні органи співтовариств фармацевтів із 32 європейських країн, в т. ч. держав-членів ЄС, країн-кандидатів в ЄС і Європейського економічного простору / Європейської асоціації вільної торгівлі. Дійсними членами є асоціації з країн-членів ЄС, а членами-спостерігачами – з європейських країн, які не є членами ЄС [16].

2. Європейської асоціації лікарняних фармацевтів (ЄАЛФ) – European Association of Hospital Pharmacists (EAHP), яка створена 1972 р. та є міжнародною некомерційною організацією і єдиною асоціацією національних організацій, що представляють лікарняних фармацевтів на європейському і міжнародному рівнях. На сьогодні її членами є фармацевтичні організації з 35 європейських країн, які об'єднують 19 000 лікарняних фармацевтів. ЄАЛФ представляє і розвиває професію лікарняного фармацевта в межах Європи, з тим щоб забезпечити неперервне поліпшення медичної і фармацевтичної допомоги пацієнтам в

Як видно з даних таблиці 3, загалом у трьох досліджуваних асоціаціях присутні 94 фармацевтичні організації із 39 держав Європи. До того ж, у кожній фармацевтичній асоціації членами є фармацевтичні товариства 26 або 66,7 % країн, а саме: Австрія, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Велика Британія, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Македонія, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція, Швейцарія і Туреччина. Щодо окремих фармацевтичних асоціацій, то:

– 6 країн (Болгарія, Естонія, Греція, Латвія, Люксембург, Словаччина), або 15,4 %, не присутні у ММФ;

– 7 держав (Албанія, Ісландія, Латвія, Литва, Російська Федерація, Україна, Чорногорія), або 17,9 %, немає у ФГЕС;

– 4 країни (Албанія, Кіпр, Російська Федерація, Україна), або 10,3 %, не наявні у ЄАЛФ.

Необхідно зазначити, що лише 4, або 4,3 %, професійних організацій є членами водночас трьох фармацевтичних асоціацій, а саме: Фармацевтична палата Македонії, Хорватське фармацевтичне товариство, Фармацевтичне товариство Федерації Боснії і Герцеговини та Турецька асоціація фармацевтів. Варто виділити участь Франції в досліджуваних асоціаціях, членами яких є 9 різних товариств, проте жодне з них не представлено одночасно в усіх асоціаціях.

Водночас членами двох асоціацій є:

– для ММФ і ФГЕС – 17, або 18,1 %, професійних організацій з 14, або 35,9 % країн;

Таблиця 3. Членство країн і професійних товариств Європи у міжнародних фармацевтичних організаціях (станом на 01.02.2017 р.)

№ за/п	Країна	Громадська організація	МФФ	ФГЄС	ЄАЛФ
1	2	3	4	5	6
1	Албанія	Орден фармацевтів Албанії (Pharmacists Order of Albania)	так	ні	ні
2	Австрія	Австрійська фармацевтична палата (Österreichische Apothekerkammer)	так	так	ні
		Австрійська асоціація власників аптек (Österreichischer Apothekerverband)	так	так	ні
		Австрійська асоціація лікарняних фармацевтів (Arbeitsgemeinschaft österreichischer Krankenhausapotheker)	ні	ні	так
3	Бельгія	Бельгійська фармацевтична асоціація (Algemene Pharmaceutische Bond)	так	так	ні
		Європейська асоціація лікарняних фармацевтів (European Association of Hospital Pharmacists (EAHP))	так	ні	ні
		Бельгійський орден фармацевтів (Orde der Apothekers)	ні	так	ні
		Бельгійська асоціація лікарняних фармацевтів (Франкомовне товариство лікарняних фармацевтів Бельгії + Бельгійське товариство лікарняних фармацевтів)	ні	ні	так
		Belgian Association of Hospital Pharmacists (Association Francophone des Pharmaciens Hospitaliers de Belgique + Belgische Vereniging van Ziekenhuisapothekers)			
4	Болгарія	Болгарська фармацевтична спілка (Български фармацевтичен союз)	ні	так	ні
		Професійна організація лікарняних фармацевтів Болгарії (Професионалната организация на болничните фармацевти в България)	ні	ні	так
5	Боснія і Герцеговина	Фармацевтичне товариство Федерації Боснії і Герцеговини (Farmaceutiskog Društva Federacije of Bosne and Hercegovine)	так	так*	так**
		Фармацевтичне товариство Республіки Сербія (Pharmaceutical Society of the Republika Srpska)	так	ні	ні
6	Велика Британія	Академія фармацевтичних наук (Academy of Pharmaceutical Sciences)	так	ні	ні
		Королівське фармацевтичне товариство Великої Британії (Royal Pharmaceutical Society of Great Britain)	так	так	ні
		Національна фармацевтична асоціація (National Pharmacy Association)	ні	так	ні
		Фармацевтичне товариство Північної Ірландії (Pharmaceutical Society of Northern Ireland)	ні	так	ні
		Гільдія фармацевтів охорони здоров'я (GHP – Guild of Healthcare Pharmacists)	ні	ні	так
7	Данія	Датська фармацевтична асоціація (Danmarks Apotekerforening)	так	так	ні
		ФармаДанії (Pharmadaanmark)	так	ні	так
8	Естонія	Естонська фармацевтична асоціація (Eesti Arstide Ühendus)	ні	так	ні
		Естонське товариство лікарняних фармацевтів (Eesti Haiglaapteekrite Selts)	ні	ні	так
9	Греція	Всегрецька фармацевтична асоціація (Πανελλήνιος Φαρμακευτικός Σύλλογος)	ні	так	ні
		Всегрецька асоціація лікарняних фармацевтів (Πανελλήνιος Ένωση Φαρμακοπολιών Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (ΠΕΦΝΙ))	ні	ні	так
10	Ісландія	Фармацевтичне товариство Ісландії (Lýfjafæðingafélags Íslands)	так	ні	так
11	Ірландія	Ірландська фармацевтична спілка (Irish Pharmacy Union)	так	так	ні
		Фармацевтичне товариство Ірландії (Pharmaceutical Society of Ireland)	так	ні	ні
		Асоціація лікарняних фармацевтів Ірландії (HRAI – Hospital Pharmacists Association of Ireland)	ні	ні	так
12	Іспанія	Генеральна рада асоціацій фармацевтів Іспанії (Consejo General de Colegios Oficiales de Farmaceuticos España)	так	так	ні
		Іспанське товариство промислової фармації та фармацевтичної технології (Sociedad Española de Farmacia Industrial y Galénica (SEFIG))	так	ні	ні
		Іспанське товариство лікарняних аптек (Sociedad Española de Farmacia Hospitalaria (SEFH))	ні	ні	так

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
13	Італія	Єдина національна федерація власників аптек (Federfarma – Federazione nazionale unitaria titolari di farmacia)	так	ні	ні
14	Кіпр	Національний орден фармацевтів Італії (Federazione Ordini Farmacisti Italiani (FOFI)) Італійське товариство лікарняних аптек і фармацевтичних послуг лікарень (Società Italiana di Farmacia Ospedaliera e dei Servizi Farmaceutici delle Aziende Sanitarie)	ні	так	ні
15	Латвія	Кіпрська Турецька фармацевтична асоціація (Κίπρος Τούρκ Εσzacilar Biriği)	так	ні	ні
16	Литва	Всекіпрська фармацевтична асоціація (Ποικύπριος Φαρμακευτικός Σύλλογος (ΠΦΣ))	ні	так	ні
17	Люксембург	Фармацевтичне товариство Латвії (Pharmacists' Society of Latvia)	ні	ні	так
18	Македонія	Литовська фармацевтична асоціація (Lithuanian Pharmaceutical Association)	так	ні	так**
19	Мальта	Спілка фармацевтів Люксембургу (Syndicat des Pharmaciens Luxembourgeois a.s.b.l.)	ні	так	ні
20	Нідерланди	Асоціація лікарняних фармацевтів Люксембургу (Association des pharmaciens hospitaliers du Luxembourg a.s.b.l.)	ні	ні	так
21	Німеччина	Фармацевтична палата Македонії (Фармацевтска комора на Македонија)	так	так*	так**
22	Норвегія	Фармацевтична асоціація Мальти (Malta Pharmaceutical Association)	так	ні	ні
23	Польща	Фармацевтична палата Мальти (Malta Chamber of Pharmacists)	ні	так	ні
24	Португалія	Асоціація лікарняних фармацевтів Мальти (Malta Association of Hospital Pharmacists)	ні	ні	так
25	Румунія	Королівська нідерландська асоціація сприяння розвитку фармації (Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie)	так	так	ні
26	Російська федерація	Нідерландська асоціація лікарняних фармацевтів (Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers)	ні	ні	так
27	Сербія	Федеральний союз німецьких асоціацій фармацевтів (Bundesvereinigung Deutscher Apothekerverbände)	так	так	ні
		Німецька асоціація лікарняних фармацевтів ADKA (Der Bundesverband Deutscher Krankenhausaerpotheker ADKA)	ні	ні	так
		Аптечна Асоціація (Arotekforeningene)	так	так*	ні
		Норвезька фармацевтична асоціація (Norges Farmaceutiske Forening)	так	ні	ні
		Норвезька фармацевтична компанія (Norsk Farmaceutisk Selskap)	так	ні	ні
		Норвезька асоціація лікарняних фармацевтів (Norske Sykehusfarmasøyters Forening)	ні	ні	так
		Польське фармацевтичне товариство (Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne)	так	ні	ні
		Польська фармацевтична палата (Naczeina Izba Aptekarska)	ні	так	так
		Національна асоціація фармацевтів (Associação Nacional das Farmácias)	так	так	ні
		Орден фармацевтів (Ordem dos Farmacêuticos)	ні	так	ні
		Португальська асоціація лікарняних фармацевтів (Associação Portuguesa de Farmacêuticos Hospitalares)	ні	ні	так
		Національна асоціація лікарняних фармацевтів Румунії (Asociația Națională a Farmaciștilor de Spital din România)	так	ні	так
		Румунська федерація товариств власників аптек (Romanian Federation of Pharmaceutical Owners' Associations)	так	ні	ні
		Румунський коледж фармацевтів (Colegiul Farmacistilor din Romania)	ні	так	ні
		Московське фармацевтичне товариство (Moscow Pharmaceutical Society)	так	ні	ні
		Фармацевтична палата Сербії (Farmaceutiska komora Srbije)	так	так*	ні
		Фармацевтична асоціація Сербії (Savez farmaceutskih udruženja Srbije)	ні	так*	так*8

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
		Асоціація приватних фармацевтів Сербії (Udruženje Privatnih Apotekara Srbije)	-	так*	ні
		Фармацевтичне товариство Косово (Kosova Pharmaceutical Society)	+	ні	ні
28	Словаччина	Словацька фармацевтична палата (Slovenská Lekárska Komora)	ні	так	так**
29	Словенія	Словенське фармацевтичне товариство (Slovensko Farmaceutvsko Društvo)	так	ні	так**
30	Україна	Аптечна палата Словенії (Lekarniška Zbornica Slovenije)	ні	так	ні
31	Угорщина	Всеукраїнська фармацевтична палата (All-Ukrainian Pharmaceutical Chamber)	так	ні	ні
		Угорське товариство фармацевтичних наук (Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság)	так	ні	так**
32	Фінляндія	Угорська фармацевтична палата (Magyar Gyógyszerész Kamara)	ні	так	ні
		Асоціація фінських аптек (Association of Finnish Pharmacies (AFP))	так	ні	так
		Фінська асоціація фармацевтів (Finnish Pharmacists Association)	так	так	ні
		Фінське фармацевтичне товариство (Finnish Pharmacists Society)	так	ні	ні
33	Франція	Асоціація фармацевтичної галузної промисловості (Association de Pharmacie Galénique Industrielle)	так	ні	ні
		Асоціація збереження фармацевтичної спадщини (Association Sauvagarde du Patrimoine Pharmaceutique)	так	ні	ні
		Національний орден фармацевтів (Conseil National de l'Ordre des Pharmaciens)	так	так	ні
		Федерація фармацевтичних профспілок Франції (Fédération des Syndicats Pharmaceutiques de France) (FSPF)	так	так	ні
		Національний союз лікарняних фармацевтів практиків і університетських фахівців-практиків (Syndicat national des pharmaciens praticiens hospitaliers et praticiens universitaires)	так	ні	ні
		Національна спілка фармацевтів державних закладів охорони здоров'я (Syndicat National des Pharmaciens des Etablissements Publics de Santé (SYNPREFH))	так	ні	ні
		Об'єднання профспілок фармацевтів аптек (Union des Syndicats de Pharmaciens d'Officine)	так	так	ні
		Національна спілка аптек Франції (Union Nationale des Pharmaciens de France)	ні	так	ні
		Колектив (Європейська стипендія для фармацевтів + Національна спілка фармацевтів державних закладів охорони здоров'я + Національна федерація профспілок внутрішньої фармації і медичної біології – Collectif (European Fellowship for Pharmacists + SYNPREFH + Fédération Nationale des Syndicats d'intermes en Pharmacie et en Biologie Médicale)	ні	ні	так
34	Хорватія	Хорватське фармацевтичне товариство (Hrvatsko Farmaceutsko Društvo)	так	так	так
		Всеєвропейська фармацевтична асоціація (Ποικίλος Φαρμακευτικός Σύλλογος (ΠΦΣ))	ні	так	ні
35	Чехія	Чеське фармацевтичне товариство (Česká farmaceutická společnost (ČFS))	так	ні	так**
		Чеська фармацевтична палата (Česká lékárnická komora)	ні	так	ні
36	Чорногорія	Фармацевтична асоціація Чорногорії (Farmaceutska komora Crne Gore)	так	ні	так
37	Швеція	Європейська федерація фармацевтичних наук (European Federation for Pharmaceutical Sciences (EUFEPS))	так	ні	ні
		Шведська фармацевтична асоціація (Sveriges Farmaceuter)	так	ні	так**
		Шведська аптечна асоціація (Sveriges Apoteksförning)	ні	так	ні
38	Швейцарія	Швейцарське товариство фармацевтів (Société Suisse des Pharmaciens/Società Svizzera dei Farmacisti)	так	так*	ні
		Швейцарська Асоціація управління громадською охороною здоров'я та лікарняних фармацевтів (GSASA – Schweizerischer Verein der Amts- und Spitalapotheker)	ні	ні	так
39	Туреччина***	Турецька асоціація фармацевтичних технологів-науковців (Türk farmasötik teknoloji arařtırmacıları derneđi)	так	ні	ні
		Турецька асоціація фармацевтів (Türk Eczacıları Birliđi)	так	так*	так

Примітки: * – члени-спостерігачі; ** – структурні підрозділи, групи, асоціації лікарняних фармацевтів;

*** – Туреччина як частина світу належить до Азії, а політично – до Європи.

– для МФФ і ЄАЛФ – 8 або 8,5 % товариств з 8 або 20,5 % держав;

– для ФГЕС і ЄАЛФ – три, або 3,2 %, професійних спільнот із трьох, або 7,7 % країн.

Таким чином, для трьох міжнародних фармацевтичних асоціацій характерний різний рівень членства як держав, так й окремих фармацевтичних товариств, а також надзвичайно низька участь у діяльності цих асоціацій українських фармацевтичних товариств, яких налічується понад 60.

Поряд з цим, за умови приведення статутних документів до вимог конкретної асоціації, відкрито їх доступ не лише до МФФ (Україна – член ООН і ВОЗ), а й до ФГЕС (наша держава – член Європейської асоціації вільної торгівлі) та ЄАЛФ (Україна – член Ради Європи).

Висновки. Отримані результати показують різний рівень членства в трьох міжнародних фармацевтичних асоціаціях (МФФ, ФГЕС і ЄАЛФ) як держав, так й окремих фармацевтичних товариств, а також надзвичайно низьку участь українських фармацевтичних товариств у СР ФП у міжнародному аспекті.

ИНСТИТУЦИОННОЕ ИЗМЕРЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО САМОРЕГУЛИРОВАНИЯ

Б. П. Громовик, О. Б. Панькевич

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого
hromovyk@gmail.com, pankevych.lviv@gmail.com

Цель работы. Исследование институциональных основ саморегулирования фармацевтической практики (СР ФП) в международном аспекте.

Материалы и методы. Научные публикации по вопросам саморегулирования, официальные сайты международных фармацевтических ассоциаций и методология институционального измерения.

Результаты и обсуждение. По данным литературных источников выявлено исторические предпосылки становления СР ФП. Путем изучения институциональных основ СР ФП в международном аспекте установлено, что почти треть стран, профессиональные организации которых являются членами Международной фармацевтической федерации (МФФ), представляла Европу. Показано, что чуть больше половины членов ООН через профессиональные союзы являются странами-членами МФФ, наряду с этим две трети европейских стран-членов ООН являются членами МФФ. На основании сравнительного исследования структуры членов МФФ, Фармацевтической группы Европейского Союза (ФГЕС) и Европейской ассоциации больничных фармацевтов (ЕАБФ) выявлено, что всего в трех исследуемых ассоциациях присутствуют 94 фармацевтических организаций из 39 стран Европы. При этом в каждой фармацевтической ассоциации членами являются фармацевтические общества двух третьих стран и всего четыре профессиональных организаций являются членами одновременно трех фармацевтических ассоциаций, а именно: Фармацевтическая палата Македонии, Хорватское фармацевтическое общество, Фармацевтическое общество Федерации Боснии и Герцеговины и Турецкая ассоциация фармацевтов. Данные институционального измерения показывают существенно низкое участие в деятельности международных ассоциаций украинских фармацевтических обществ. Вместе с тем, при условии приведения уставных документов требованиям конкретной ассоциации, открыт их доступ не только к МФФ (Украина – член ООН и ВОЗ), но и к ФГЕС (наше государство – член Европейской ассоциации свободной торговли) и ЕАБФ (Украина – член Совета Европы).

Выводы. Полученные результаты показывают разный уровень членства в трех международных фармацевтических ассоциациях (МФФ, ФГЕС и ЕАБФ) как государств, так и отдельных фармацевтических обществ, а также чрезвычайно низкое участие украинских фармацевтических обществ в СР ФП в международном аспекте.

Ключевые слова: самоуправление; Международная фармацевтическая федерация; Фармацевтическая группа Европейского Союза; Европейская ассоциация больничных фармацевтов; фармацевтические общества; Всеукраинская фармацевтическая палата; институциональное измерение.

INSTITUTIONAL DIMENSION OF INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL SELF-REGULATION

В. Р. Hromovyk, О. В. Pankevych

Danylo Halytskyi Lviv National Medical University
hromovyk@gmail.com, pankevych.lviv@gmail.com

The aim of the work. Research of self-regulation institutional frameworks for pharmaceutical practice (SR PP) in the international aspect.

ISSN 2312-0967. Pharmaceutical review. 2017. № 1

Materials and Methods. Scientific publications, related with self-regulation, official websites of international pharmaceutical associations and methodology of institutional dimension.

Results and Discussion. According to the references the historical background of the formation of the SR PP is revealed. By studying institutional frameworks of SR PP in the international aspect, it is founded that almost one third of countries, professional organizations of which are members of the International Pharmaceutical Federation (FIP), represented Europe. It is shown that just over half of the UN members by trade unions are member states of FIP, while two-thirds of European UN member states are members of the FIP. Based on a comparative study of the members' structure of the IPF, Pharmaceutical Group of the European Union (PGEU) and the European association of hospital pharmacists (EAHP). In a total it is found that in three investigated associations are presented 94 pharmaceutical organizations from 39 European countries. Herewith, in each pharmaceutical association the members are pharmaceutical societies of two third countries. Only four professional organizations are members of three pharmaceutical associations simultaneously, namely: Pharmaceutical Chamber of Macedonia, Croatian Pharmaceutical Society, Pharmaceutical Society of Bosnia and Herzegovina Federation and Turkish Pharmacists Association. Data for institutional dimension show significantly low participation activity of Ukrainian pharmaceutical societies' in the international associations. Herein, on condition of statutory documents' bringing to the requirements of a specific association, is opened their access not only to the FIP (Ukraine is a member of UN and WHO), but also yet PGEU (our state is a member of the European Free Trade Association) and EAHP (Ukraine is a member of the Council of Europe).

Conclusions. The obtained results show different levels of membership in the three international pharmaceutical associations (FIP, PGEU and EAHP) as states, and as well as separate pharmaceutical societies, and extremely low Ukrainian pharmaceutical societies' participation in SR PP in the international aspect.

Key words: self-government; International Pharmaceutical Federation; Pharmaceutical Group of the European Union; the European association of hospital pharmacists; pharmaceutical societies; All-Ukrainian Pharmaceutical Chamber; institutional dimension.

Список літератури

1. Цивільний кодекс України (редакція від 02.11.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Громовик Б. П. Об'єднання підприємств і громадські організації як суб'єкти саморегулювання національного фармацевтичного ринку / Б. П. Громовик, Л. М. Унгурян // Укр. мед. альманах. – 2012. – № 5 (15). – С. 86 – 89.
3. Громовик Б. П. До питання формування і функціонування системи фармацевтичного самоврядування в Україні / Б. П. Громовик, О. Б. Панькевич // «Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку» : матеріали доповідей V науково-практичної конференції з міжнародною участю (1 листопада 2016 р.) : збірник. – Х. : Монограф. – 2016. – С. 272–274.
4. Назаркіна В. М. Дослідження підходів до впровадження саморегулювання у фармації / В. М. Назаркіна, В. М. Хоменко, І. В. Сушаріна // Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики : мат. III Всеукр. наук.-освіт. Internet- конф., м. Харків, 12 берез. 2015 р. – Х., 2015. – С. 168–169.
5. Сушаріна І. В. Науково-методичні підходи до оцінки ефективності діяльності громадських організацій у фармації / І. В. Сушаріна, А. С. Немченко, В. М. Хоменко // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2016. – № 3 (47). – С. 68–74.
6. Унгурян Л. М. Роль общественных организаций и субъектов хозяйствования в саморегулировании фармацевтической практики в Украине / Л. М. Унгурян // Вестник Южно-Казахстанской государственной фармацевтической академии. – 2014. – № 2. – С. 19–25.
7. Бондар О. Інституційний вимір місцевого самоврядування / О. Бондар // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2011. – № 4. – С. 166 – 170.
8. Средневековая медицина и фармация [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pharmspravka.ru/pharmhistory/farmacija-srednevekovja/srednevekovya-medicina-i-farmacija.html>.
9. Meriwether M. A. The role of the State in the regulation of pharmacy. Report № 4 / M. A. Meriwether. – Honolulu: University of Hawaii, Legislative Reference Bureau, 1963. – 159 p.
10. Что представляла собой фармация в Европе в XV-XVII вв.? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pharmspravka.ru/farmatsevticheskie-vorosyi-i-otvetyi/chto/chto-predstavlyala-soboy-farmatsiya-v-evrope-v-xv-xvii.html>.
11. A History of Pharmacy in Pictures [Online]. - Available at: <https://www.pharmacy.wsu.edu/history/A%20History%20of%20Pharmacy%20in%20Pictures.pdf>.
12. Грига Н. П. Історія галицького аптекарського товариства та Греміум аптекарів Галичини / Н. П. Грига, М. П. Гуленко // Науково-технічний бюлетень. – 2015. – Вип. 16, № 2. – С. 436–438.
13. Głowacki W. Dawne organizacje zawodowe aptekarzy polskich / W. Głowacki // Farmacja Polska. – 1964. – № 3–4. – S. 77–79.
14. International Pharmaceutical Federation (FIP) [Online]. - Available at: http://www.fip.org/membership?page=membership_organizations.
15. Снегірьов П. Україна – у світовій фармацевтичній сім'ї. ГО «Всеукраїнська фармацевтична палата» – член FIP [Електронний ресурс] / П. Снегірьов. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/345865>.
16. Pharmaceutical Group of the European Union [Online]. - Available at: <http://www.pgeu.eu/en/>.
17. European Association of Hospital Pharmacists [Online]. - Available at: <http://www.eahp.eu/>

References

1. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (redaktsiia vid 02.11.2016): Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Hromovyk BP, Unhurian LM. [Association of enterprises and public organizations as subjects of national self-regulation of the pharmaceutical market]. Ukr med almanakh. 2012;5: 86-9. Ukrainian.
3. Hromovyk BP, Pankevych OB. On the question of formation and functioning of the pharmaceutical self-government in Ukraine. [До питання формування і функціонування системи фармацевтичного самоврядування в Україні] Kharkiv: National University of Pharmacy; 2016. Ukrainian.
4. Nazarkina VM, Khomenko VM, Susharina IV. Study of approaches to the introduction of self-regulation in pharmacy. [Дослідження підходів до впровадження саморегулювання у фармації] Kharkiv: National University of Pharmacy; 2015. Ukrainian.
5. Susharyna IV, Nemchenko AS, Khomenko VM. [Scientific-methodical approaches to evaluating the performance of public organizations in pharmacy]. Management, Economics and Quality Assurance in Pharmacy. 2016;3: 68-74. Ukrainian.
6. Unhurian LM. [The role of public organizations and business entities in the self-regulation of pharmacy practice in Ukraine]. Vestnik of the South Kazakhstan state pharmaceutical academy. 2014; 2: 19-25.
7. Bondar O. [The institutional dimension of local government]. Education of the region, political science, psychology, communication. 2011;4: 166-170.
8. Srednevekovaia medytsyna i farmatsyia. Available from: <http://www.pharmspravka.ru/pharmhistory/farmacija-srednevekovja/srednevekovaya-medicina-i-farmaciya.html>.
9. Meriwether MA The role of the State in the regulation of pharmacy. Report Honolulu: University of Hawaii, Legislative Reference Bureau, 1963;4: 159.
10. Chto predstavliala soboi farmatsyia v Evrope v XV-XVII vv. Available from: <http://pharmspravka.ru/farmat-sevticheskie-vorosyi-i-otvetyi/chto/chto-predstavlyala-so-boy-farmatsiya-v-evrope-v-xv-xvii.html>.
11. A History of Pharmacy in Pictures. Available from: <https://www.pharmacy.wsu.edu/history/A%20History%20of%20Pharmacy%20in%20Pictures.pdf>.
12. Hryha NP, Hulenko MP [History Galician Pharmaceutical companies and pharmacists Hremium Galicia]. Scientific and technical bulletin. 2015;16: 436-438.
13. Głowacki W. Dawne organizacje zawodowe aptekarzy polskich. Farmacja Polska. 1964;3-4: 77-79.
14. International Pharmaceutical Federation (FIP). Available from: http://www.fip.org/membership?page=membership_organizations.
15. Sniehirov P. Ukraine – in the world pharmaceutical family. NGO "All Ukrainian Pharmaceutical Chamber" - a member of FIP. Available from: <http://www.apteka.ua/article/345865>.
16. Pharmaceutical Group of the European Union. Available from: <http://www.pgeu.eu/en/>.
17. European Association of Hospital Pharmacists. Available from: <http://www.eahp.eu/>

Отримано 15.02.2017